

nek. Hallgatnak a tanúk, mert félnek ők is. Róluk is szól a kérdés: hogyan bánunk velük? Meghallgatjuk vagy elhallgattatjuk őket? Tudunk azokért, azok helyett is szólni, akik rettegek?

Ahogy egymással bánunk, az a hazánk. A választási kampány évében tudnunk kell, hogy teljesen mindegy, ki vagy kik kormányozzák az országot, amíg nem tanuljuk meg a szolidaritást. Amíg nem állunk ki egymásért, nem vonjuk kérdőre a felelősöket, ha nem személyesen a mi bőrünkre megy a játék. Amíg nem vállalunk felelősséget egymásért. Hajléktalanokért, sérültekért és ápolási díjon tengődő hozzátartozóként, hátrányos helyzetben élőként és állami gondozottakért. A legkiszolgáltatottabbakért. Akik előtt földig kéne hajolnunk a nehéz sors miatt, amit nekünk nem kell cipelnünk.

Végel László

Bizarr történetek

Ezekben a hónapokban a könyvkereskedések polcain kitüntető helyet kapott Orwell *1984* című regénye. Azok is olvassák, akik eddig nem is hallottak róla. A közírók is idézik, azzal a megjegyzéssel, hogy Szerbiában félelemre alapozó autokrata rendszer uralkodik. Az irodalomban járatosabb értelmiségiek azonban hajlamosabbak azt javasolni, hogy Huxley *Szép új világát* érdemesebb olvasni, mert szerintük a mai autokraták, inkább a vidám és az önkéntes szolgáságnak köszönve uralkodnak. Valójában ezekben a napokban egyik megállapítás sem pontos. Az immár tizenegy hónapja tartó, egyre durvább kimenetelű szerbiai zavargások megszabadították a polgárokat a félelemtől. Szinte nem múlik el nap, hogy néhány városban ne tüntessenek. Egyszerű háziasszonyok, középiskolás tanárok, földművesek olyan kormánykritikus nyilatkozatokat tesznek, amelyekre egy évvel ezelőtt gondolni sem mertek. Az sem áll, hogy Szerbia vidám lenne. A kormánypárt és a tábora dühös és mindenre elszánt. Az egyetemisták és a velük rokonszenvező polgárok pedig szintén dühösek és még elszántabbak. A regnáló Szerb Haladó Párt mozgósította tagságát, akik ezekben a hónapokban autóbuszokkal köröznek a kisebb és a nagyobb városokban, ők is tüntetnek a tüntető egyetemisták és polgárok ellen. Történetek incidensek, és fennáll a veszély, hogy a két tábor leszámol egymással. Egyelőre a rendőrökordonok elválasztják őket.

Mindeközben egészen bizarr jelenetek is lejátszódnak. A koszovói önkormányzati választás alkalmával a kormánypárt tagjai tüntettek a koszovói szerbek tragikus sorsa miatt. Nemzeti zászlót lobogtatva skandálták, hogy Koszovó Szerbia része. Ugyanakkor az egyetemisták és a velük rokonszenvező ellenzéki polgárok is tüntettek a koszovói szerbek sanyarú sorsa miatt. A nemzeti zászlót lobogtatva bejelentették, hogy Koszovó Szerbia elidegeníthetetlen része. Pártzászlókat és pártjelvényeket egyik tábor tagjai sem

viseltek. Bár a jelszavak hasonlóak voltak, a két táborot mégis rendőrökön választotta el. Az is a bizarr történetekhez tartozik, hogy a parlament előtti kormánypárti sáttortábor egyre terebélyesebb. A sátrak lezárják a parlament előtti közlekedést, ugyanis blokáddal tiltakoznak a kormánypártiak az ellenzéki blokádlók ellen.

A kormánypárt vezetői azzal vádolják a kormányellenes tüntetőket, hogy erőszak alkalmazásával próbálják átvenni a hatalmat. A másik tábor rendőri brutalitásról számol be és videófelvetelekkel bizonyítja állításait. Az egyik egyetemista lány a kamerák előtt arról beszélt, hogy néhány tüntetővel együtt a kormánypárt garázsába zárták, őt pedig a rendőrparancsnok azzal fenyegette, hogy megerősokolja. A kormányépület kamerájának felvételeit mindeddig nem hozták nyilvánosságra.

Közeleg november elseje, az újvidéki vasútállomás előtetőjének tizenöt áldozatot okozó lezuhanásának egyéves évfordulója. A központi ellenzéki tüntetésre Újvidéken kerül sor. Egy ellenzéki politikus bejelentette, hogy azon a napon az egyetemisták földig rombolják a várost. Aleksandar Vučić államelnök is arra figyelmeztet, hogy november elsején az egyetemisták erőszakot alkalmaznak, de megnyugtatta az újvidéki polgárokat, hogy a karhatalom megvédi őket. Az egyetemisták viszont váltig hangoztatják, hogy szó sem lehet erőszakról, csupán az áldozatokról kívánnak megemlékezni.

A bizarr történeteknek ezzel nincs végük. Bár az ügyészség ellenőrizte a lezuhant tetőszerkezetet, és megállapította, hogy terrorcselekményről szó sem lehet, Ana Brnabić, a parlament elnöke a minap mégis azt állította, hogy nem a korrupció, nem a szakmai dilettantizmus okozta a balesetet, terroristák művéről van szó. Először azt gondoltam, hogy véletlen, túlbuzgó elszólás volt, de aztán megszólalt Vučić, aki megerősítette a gyanút. Nyilvánosságra került ugyanis egy megfigyelőkamera képsora, amelyen látszottak a pályaudvar előtt mendegélő polgárok, és köztük volt Miša Bačulov, a városi képviselő-testület ellenzéki képviselője mobiltelefonnal a kezében. Vučić elnök tapintatosan megjegyezte, nem vádolja a képviselőt, de felmerül a kérdés, miért nem hozta mindeddig nyilvánosságra az ügyészség ezt a felvételt. A diszkrét gyanú termékeny talajra talált. Az Informer nevű kormánypárti kereskedelmi televízió munkatársa elemezte a képsort. Szerinte a képviselő idegesen lépkedett, és a helyszínen megjelent egy személy is, aki tolókosiján egy dobozt cipelt. Mindebből levonható a következtetés, hogy robbanószert helyeztek a tetőszerkezetre, amit az illető képviselő a mobiltelefonjára helyezett applikációval aktivizált. Egyébként is, miért utazott vonattal az illető? Miért nem autóval? Miért hallgatott erről a vádhatóság? Miért tartotta titokban a képviselő, hogy a katasztrófa előtt a pályaudvar környékén tartózkodott? Bačulov válaszában nyilvánosságra hozta a közvetlenül a katasztrófa után adott tévényilatkozatát, amelyben elmondta, hogy fél órával a katasztrófa előtt vonattal utazott Belgrádba, és ott értesült a szörnyű katasztrófáról. Tehát nem titkolta, hogy fél órával a baleset előtt a pályaudvaron tartózkodott. A vonatra várt. Mindezek ellenére a parlamenti ülésen az egyik kormánypárti képviselő követelte, hogy Bačulov tisztázza magát. Valóban karkai történet.

Az utca hangos, veszélyes lett. És durva. Vasárnap délután elindultam a közeli nyitva tartó szupermarketbe, hogy a könnyű séta ne legyen céltalan. A közeli kávézó előtt három autóbusz parkolt, két topolyai és egy harmadik, amelynek a rendszámabláját nem jegyeztem meg. A topolyai buszok előtt kisebb tömeg várakozott, a legtöbben óriásszendvicset eszegettek. A kávézó terasza tömve volt. Magyar szavakat is hallottam. A két ötliteres flakont tartalmazó bevásárlókocsimmal óvatosan lavírozva átvergődtem a tömegben, a bajt mégsem kerülhettem el. Két férfi jött velem szemközt. Az egyik egy transzparenst vitt, amelyre azt írta, hogy ACO, A SZERB, a másik egy csomó nemzeti zászlót cipelt. A nagy sietségben megbotlott, elvesztette az egyensúlyát, aminek köszönhetően az egyik zászlórúddal engem koppintott fejbe. A fejemet fogtam, mert erős fájdalmat éreztem. Egy középkorú férfi jött velem szemben, és megállt előttem. Segítsek valamiben? – kérdezte. Köszönöm, minden rendben van, válaszoltam. A férfi az autóbuszok felé pillantott. Jó lesz óvatosabban járni az utcákat, főleg, ahol szendvicseket eszegetnek, mondta, és elköszönt. Később olvastam a hírt, hogy az újvidéki külvárosban Vučić elnök hívei demonstráltak. Szendvicset kaptak útravalónak! Az egyik kormánypárti tévé azt is bemutatta, hogyan készíti híveinek a szendvicseket fehér köténnyel a nyakában a köztársasági elnök.

A helyzet Dürrenmatt *Az alagút* című novellájára emlékeztet, amelyben a zsúfolásig megtelt szerelvény váratlanul letért a megszokott útvonalról, és berobogott egy alagútba. Az egyik utas, egy huszonnégy éves ifjú, gyanút fogott, és a vonatvezetőt faggatta, aki hivatalos hangon azt válaszolta neki, fogalma sincs, hogyan kerültek az alagútba. „De kérem, gondolja meg, a vonat síneken gördül, tehát valahová vezetni kell”, nyugtatta az utast. A magatehetetlen utasok hiába húzták meg a vészféket, a vonat még gyorsabban robogott. Végül a fiatalember a vonatvezetővel átvergődött a mozdonyvezető fülkéjébe, és földbe gyökerezett a lába. A fülke üres volt! Közös erővel mindketten megpróbálták leállítani a szerelvényt, mindhiába. A szakadék felett robogtak, a vonat zuhanni kezdett lefelé. Mit tegyünk, kérdezte kétségbeesetten a vonatvezető. „Semmit – válaszolta a fiatalember – Isten elejtett bennünket, s mi feléje zuhanunk.”

Sínen vagyunk, hirdeti a kormány, de nem tudható, hova vezetnek a sínek. Annál is inkább, mert megingott az eddigi négy oszlopra alapozó külpolitikai doktrína is, mely szerint Szerbia egyaránt baráti kapcsolatot ápol az USA-val, Kínával, Oroszországgal, és az EU-ba igyekszik. Semmi áron nem hajlandó az Oroszországra kivetett uniós szankciókat alkalmazni, de továbbra is cammogva halad európai úton, most már senki sem meri megjósolni, hogy mikor gyorsít. A baráti kapcsolatok nevében többször is ünnepelte Putyint ugyanúgy, mint Trump választási győzelmét. Elsőnek Dodik, a boszniai Szerb Köztársaságban. Diadalittasan pózolt a Trump-micivel a fején. Belgrádot ellepték az óriásplakátok, amelyeken ez volt olvasható: TRUMP, A SZERB. Ez a jelző eddig csak Vučićnak járt ki. Aztán Trump bevezette a szerbiai árukra a legmagasabb vámot a régióban. Következett az amerikai szankció kivetése az orosz többségi tulajdonban levő Szerbiai Kőolajipari Vállalatra, ami kihat az ország minden polgárának életére.

Nagyon fontos, hogy ne essünk pánikba, január elsejéig biztosítva van az üzemanyag-ellátás, utána pedig lesz valahogy, nyilatkozott Vučić elnök. Oroszország sem nagylelkű. Nem hajlandó lemondani a többségi tulajdonjogról. Akkor ugyanis a szankciók érvényüket vesztenék. Vučić a napokban találkozott a Gazprom igazgatójával, akivel „őszinte és nyílt” beszélgetést folytatott. A diplomácia nyelvén ez azt jelenti, hogy egyelőre nem találtak kiutat, az elnök megígérte: az állam gondoskodni fog a polgárokról. Keresik a megoldást. Szerbia nem fog dideregni. Egy azonban sejthető: ha névtán Szerbia nacionalizálja a kőolajipari vállalatot, annak érdekében, hogy Amerika feloldja a szankciót, akkor kérdésessé válik az orosz gázellátás is. Megtörténhet, hogy az olajat az amerikaiak, a gázt az oroszok szabotálják. A „négy oszlop” dűledezik, mivel regénybe illő feloldhatatlan ellentmondást rejteget. Dürrenmatt vonatában mindez csak növeli az kétségbeesést, de az is megtörténhet, hogy közben az utasok óriásszendvicseket eszegetnek.

92

Barakonyi Zsombor: Horizon mozi